

STORTINGET

Representantforslag 122 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Dag-Inge Ulstein, Olaug Vervik Bollestad
og Kjell Ingolf Ropstad

Dokument 8:122 S (2024–2025)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Dag-Inge Ulstein, Olaug Vervik Bollestad og Kjell
Ingolf Ropstad om en uførefor reform som gir perso-
ner med gradert uføretrygd større muligheter på
arbeidsmarkedet**

Til Stortinget

Bakgrunn

Arbeidskraften er landets viktigste ressurs og utgjør hele to tredjedeler av nasjonalformuen. Samtidig er andelen av befolkningen i alderen 18–66 år som mottar uføretrygd, betydelig høyere enn på begynnelsen av 1990-tallet og mye høyere enn i Norges nordiske naboland. Særlig har det vært en bekymringsfull økning blant de yngre.

Sysselsettingsutvalget (NOU 2019:7 Arbeid og inntektssikring – Tiltak for økt sysselsetting) peker på at arbeid i mange tilfeller kan være helsebringende, bl.a. for personer med rygg- og skjelettplager og psykiske lidelser. Mange helseproblemer er plagsomme enten man er i arbeid eller ikke, samtidig som arbeid kan gi positive virkninger gjennom aktivisering, sosial kontakt og bedre selvbilde.

Utvalget viser til forskning som indikerer at tap av arbeid gir en kraftig økning i risikoen for å bli uføretrygdet, og at risikoen er større jo vanskeligere det er å skaffe nytt arbeid. Dette tyder på at det er en betydelig arbeidsevne hos mange som mottar uføretrygd. Likevel får bare en av fire nye mottakere av uføretrygd en gradert ytelse.

Riksrevisjonen viser til at det ikke er særlig mange flere nye med gradert uføretrygd etter at uførefor reformen ble innført. Sysselsettingsutvalget mener at hovedproblemet med dagens ordning er at den legger for liten vekt på etterspørselssiden i arbeidsmarkedet. Til tross for ønske om jobb og betydelig restarbeidsevne, er det ofte vanskelig for personer med helseproblemer å nå fram i konkurransen om jobber i det ordinære arbeidsmarkedet.

Sysselsettingsutvalget foreslår derfor en ny uførefor reform for å gi personer med gradert uføretrygd større muligheter på arbeidsmarkedet. Personer med helseproblemer som gir nedsatt arbeidsevne, har i mange tilfeller lavere produktivitet også i den tiden de kan jobbe. Utvalget foreslår en ordning inspirert av Norges naboland, der et uførevedtak kan gi et anslag på reduksjonen i produktivitet per time, og arbeidsgiverne, kan betale en helsejustert lønn som tar høyde for redusert produktivitet. Uføretrygden gis da som kompensasjon for redusert timelønn, og eventuelt også for redusert arbeidstid. Dette vil øke de uføres attraktivitet på jobbmarkedet og gi dem større jobbmuligheter.

Parallelt med en slik endring må det gjøres en innsats i Nav med tilrettelegging, oppfølging og bistand for å finne jobber til den enkelte i privat eller offentlig sektor. I tillegg foreslår utvalget en inntektssikring ved arbeidsledighet for de som får arbeidsorientert gradert uføretrygd, noe som trolig vil kunne øke bruken av gradering ytterligere.

Dette vil kreve økte ressurser til Nav, men i sum vil gevinstene langt overstige disse kostnadene: Den uføre får bruke restarbeidsevnen sin og oppleve glede og mening, virksomhetene vil få sårt tiltrengt arbeidskraft og samfunnet får flere i arbeid og sparte utgifter. Sysselsettingsutvalget anslår grovt en samlet innsparing for det

offentlige på rundt 17 mrd. kroner som følge av færre uføretrygdede og flere på gradert uføretrygd.

Liknende reformer har gitt gode resultater i Sverige og Danmark. I Danmark kom hele 83 pst. av deltakerne i arbeid to år etter at de kom inn i «fleksjobb-ordningen». I Sverige er det svært få under 30 år som får uføretrygd.

Utvalget foreslår at reformen innføres gradvis, i første omgang for tre målgrupper:

- Ordningen gjøres fullt ut gjeldende for nye, yngre søkere av uføretrygd.
- Det gjøres forsøk for personer med helseproblemer som gir nedsatt arbeidsevne i den jobben de har, men der det ikke vurderes at personen har bedre arbeidsmuligheter i andre jobber.
- På frivillig basis skal også personer med uførevektak under dagens trygdeordning etter hvert få muligheten til å søke arbeid med helsejustert lønn.

Syssettingsutvalgets andre del (NOU 2021:2 Kompetanse, aktivitet og inntektssikring – Tiltak for økt sysselsetting), der partene i arbeidslivet var med, foreslo å starte med kun det første forslaget for nye mottakere under 30 år.

Forsøket skulle være klart avgrenset og etterfølges av en evaluering organisert som et forskningsprosjekt. Partene i arbeidslivet skulle involveres i utformingen av både forsøket og evalueringskriteriene og delta i en referansegruppe som skulle følge prosjektet fra start til ferdigstilling.

Regjeringen Støre fremmet forslaget om dette i statsbudsjettet for 2023 og satte av 35 mill. kroner til ad-

ministrative kostnader. I budsjettforliket i Stortinget med Sosialistisk Venstreparti ble imidlertid forslaget droppet.

Forslagsstillerne er positive til alle forslagene fra syssettingsutvalgets første del, men vil for unge under 30 år ta utgangspunkt i det mer avgrensede forslaget som Støre-regjeringen fremmet i 2023-budsjettet, i håp om å samle et flertall i Stortinget

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et avgrenset forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for uføre under 30 år, som innebærer tett oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten og at det avtales mellom partene i arbeidslivet at lønnen i disse tilfellene kan settes lavere enn lønn fastsatt på ordinære vilkår (helsejustert lønn).
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for personer med helseproblemer som gir nedsatt arbeidsevne i den jobben de har, men der det ikke vurderes at personen har bedre arbeidsmuligheter i andre jobber.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at personer med uførevektak under dagens trygdeordning på frivillig basis etter hvert skal få muligheten til å søke arbeid med helsejustert lønn.

6. mars 2025

Dag-Inge Ulstein

Olaug Vervik Bollestad

Kjell Ingolf Ropstad